

Oponentský posudek na bakalářskou práci Pavla Havlíka

ROLE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ V POJETÍ SEBEROZVOJE V POZDNÍM KAPITALISMU V RÁMCI ALTERNATIVNÍ SPIRITUALITY

Předkládané v roce 2024 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce si klade otázku, jakou roli hrají sociální sítě, konkrétně Instagram, v pojetí seberozvoje u uživatelky, které bychom nazvali stoupenkyněmi alternativní spirituality v současné české – a taky pozdně kapitalistické – společnosti. Hlavním těžištěm práce je etnografický výzkum realizovaný pomocí rozhovorů s deseti narátorkami.

1) Struktura argumentace: 6

Práce je členěna srozumitelně a jasně, autor postupuje od metodologie přes teoretický, historicko-kontextuální úvod až k samotným výsledkům své práce. Velmi oceňuji malá shrnutí za každou větší částí textu, která jen mechanicky neopakují již řečené, ale naopak, jsou svěží a přesnou tečkou.

Aby autor mohl ukázat, jak v kontextu „dnešní doby“ uživatelky Instagramu využívají tuto sociální síť pro svou duchovní praxi seberozvoje, zvolil nelehkou cestu popisu kontextu situace, ve které se uživatelky nacházejí. Popsat v kostce historii takových celospolečenských procesů jako je vývoj kapitalismu, neoliberalizace společnosti a alternativní spirituality by dalo jistě zabrat i mnohem zkušenějším badatelům. I přes vědomí této nesnadnosti, musím bohužel konstatovat, že tato část práce zní nejméně přesvědčivě. Míra zjednodušování občas dosahuje neúnosné míry zkratkovitosti, např. autor zapomíná čtenáře informovat, že popisuje historii neoliberalizace v USA nikoli celého světa (s. 8) nebo tvrdí, že alternativní spiritualita nevěnuje pozornost eschatologickým představám, což není pravda (s. 10). Výklad je v této první části zmatečný, což se přechodem do druhé části dramaticky zlepšil, nicméně kdybych nevěděla, co říkají badatelé, které autor cituje, tak bych byla pravděpodobně dost ztracená.

Dalším slabým místem je nedostatečná akcentace hlavního badatelského záměru v rámci celé práce. Práce odbíhá k jiným tématům (jako vztah respondentek k environmentalismu nebo jaké seberozvojové praktiky provozují); ty ovšem s hlavním tématem práce souvisí jen nepřímo. Ústřední kapitola „Sociální sítě jako prostředek k rozvoji“ zabírá jen čtyři z celkových dvaceti šesti stránek textu, přičemž v kompilačně pojatém „Závěru“ nejsou výsledky analýzy ani všechny zopakovány. Nepadne v něm např. ani slovo o důležitosti snadné dostupnosti informací přes sociální sítě (řešené na s. 21-22) nebo důležitosti osobních příkladů (s. 23).

2) Formální úroveň: 6

Z hlediska formální stránky by práce zasluhovala pečlivější korekturu. Již titulní strana obsahuje dva překlepy (v názvu samotné práce i v názvu pracoviště!), různé drobné gramatické chyby se pak vyskytují napříč celým textem. Text také obsahuje místy stylistická škobrtnutí (např. pozn. č. 30) nebo opakování (např. s. 11). Poznámky pod čarou ani bibliografie pak nejsou jednotné, což je o to více zarážející, že jejich celkový počet není nikterak vysoký (Poznámek je celkem 35).

3) Práce s prameny: 5

Co se týče literatury pro teoretickou část práce, autor pracuje sice s relativně nízkým počtem sekundárních pramenů, na druhou stranu jsou voleny uvážlivě a reprezentují zdařilý a konzistentní výběr z prací předních badatelů. Občas ovšem není zřejmé, které autory ve shrnujících pasážích své diplomky autor používá, resp. jsou odkazy na jejich díla použita poněkud ledabyle (např. s. 8).

Co se týče primárních pramenů, je práce postavena především na vlastním empirickém výzkumu – tedy polostrukturovaných rozhovorech. Zde je počet deseti narátorek pro bakalářskou práci více než adekvátní. Bohužel informace o výzkumu nejsou kompletní, takže se z práce nedozvídáme ani jak dlouho výzkum trval

ani dataci rozhovorů. Navíc také nevíme, jak byly vybírány influencerské profily pro obsahovou analýzu, ani jak tato analýza probíhala. Při generalizujících tvrzeních není zřejmé, jak velká část respondentek by s tímto pohledem souhlasila. Je také škoda, že soupis narátorek a seznam okruhů, na které se jich autor ptal, jsou zasunuty do poznámek pod čarou, i když by si zasloužily prominentnější místo.

4) Vlastní přínos: 6

Práce je přínosná v tom smyslu, že aktualizuje naše vědění o alternativní spiritualitě a jejím působení na Instagramu. To, že autor nedochází k žádným novým nebo převratným zjištěním, není a nemůže být bráno jako chyba. Naopak autor i navzdory tomu přichází z několika bystrými vhledy (oceňuji např. úvahu o „aktivním fatalismu“). Nicméně, jak již bylo zmíněno, práce se na mnoha místech odchyluje od svého výzkumného záměru, a tak na základní otázku: Jaká je role sociálních sítí v pojetí seberozvoje? nenacházíme příliš propracovanou odpověď.

5) Obecný přesah práce: 7

Nepřehlédnutelným obecným přínosem celé práce je její aktuálnost – sociální sítě a influencerství tvoří významnou součást našich životů. Předkládaná práce představuje důležitost a funkci pro jejich uživatelky s ohledem na jejich náboženský život a je tedy přínosná nejen pro religionisty, ale pro všechny, kteří se tomuto fenoménu snaží porozumět. Škoda jen, že se autorovi nepodařilo plasticky a přesvědčivě vykreslit obecné kontury této spirituality v teoretické části.

Práci navrhuji přijmout k obhajobě a hodnotím ji 30 body, tedy *výbornou*.

V Praze, dne 6.6.2024

Mgr. Helena Dyndová, Ph.D.